

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 MAJA 1933 ROKU

ZE SPRAW KOMPENSACYJNYCH

Sprawa eksportu na terenie międzynarodowym napotyka na coraz większe trudności: nie-liczne zaledwie rynki są dostępne dla polskich produktów. Wolny handel w dotychczasowym znaczeniu zanika stopniowo, poszczególne zaś kraje starają się dostosować do zmienionej sytuacji i poszukują nowych form wymiany międzynarodowej.

Polska od półtora blisko roku znajduje się w wyjątkowo trudnej sytuacji. Szereg krajów, odbierających polskie produkty, zastosowało liczne ograniczenia przywozowe, celem zapewnienia rynku wewnętrznego dla własnej produkcji. Z drugiej strony — trudności finansowe zmusiły liczne kraje do wprowadzania restrykcji dewizowych, które w równym stopniu jak i reglamentacja importu — działają wybitnie hamująco na przywóz. Wśród rynków europejskich zaledwie parę krajów nie zastosowało tego typu utrudnień, rynki zaś zamorskie reglamentowały w mniejszym stopniu przywóz; niemniej w niektórych krajach (jak Kanada, St. Zjedn., Ameryka Połudn., Afryka Połudn.) ogłoszono wiele zarządzeń, które w znacznym stopniu przeszkadzają rozwojowi normalnych stosunków handlowych.

Sytuacja polskiego eksportu uległa w ostatnich czasach jeszcze poważniejszemu pogorszeniu, naskutek konkurencji Japonii. Kraj ten, w wyniku spadku waluty, zaczął w ostatnich czasach eksport dumpingowy na wszystkie rynki europejskie, oferując swoje towary po cenach o 20 — 30% niższych od normalnych.

To też w ostatecznym rezultacie eksport polski wykazuje ostatnio stałą tendencję kurczenia się.

Kraj nasz, który stosował w ograniczonym zakresie zakazy przywozu oraz nie wprowadził ograniczeń dewizowych, stał prawie całkowicie otworem dla inwazji wszelkich towarów zagranicznych. Dodatnie dotychczas bilansy handlowe z poszczególnymi krajami europejskimi pogorszyły się wybitnie, zdradzając tendencję do zrównoważenia przywozu i wywozu. Saldo dodatnie z krajami europejskimi, które wynosiło w r. 1931 — 650 milionów złotych, spadło

w r. 1932 do sumy ok. 400 milionów złotych. Liczby te dobitnie świadczą, jak znaczne straty poniosła Polska wskutek ograniczeń przywozowych w rozlicznych krajach.

W tych warunkach Rząd Polski zmuszony został do wstąpienia na drogę wprowadzenia nowych zakazów przywozu szeregu produktów z tendencją, aby wzamian za kontyngenty wwozowe można było uzyskać odpowiednie kontyngenty eksportowe. Zarządzenia te skierowane zostały specjalnie w stosunku do krajów zamorskich, które były importerami wszelkiego rodzaju surowców i z którymi siłą rzeczy bilansy handlowe były wybitnie deficytowe. Obecnie powstają możliwości ulokowania szeregu artykułów polskich na tych rynkach — wzamian za kontyngenty surowców, przywożonych do Polski.

Sprowadzając zagadnienie wymiany międzynarodowej w znacznej części do kompensacji, niewątpliwie stosujemy prymitywne formy handlu. Jednakże w obecnych warunkach ekonomicznych system ten wydaje się jedynie skuteczny. Kompensacja nasuwa wprawdzie długi szereg trudności i komplikacji — konieczne jest jednak przeprowadzenie szeregu poczynających organizacyjnych, celem wyzyskania nasuwających się możliwości.

Sekcja Eksportowa Związku odbyła w dn. 29 marca r. b. specjalne posiedzenie, poświęcone zagadnieniom kompensacji z krajami Ameryki Południowej, wzamian za import kawy i kakao, których przywóz został w Polsce ostatnio zakazany. Przemysł chemiczny, pomimo wysiłków i starań, nie miał dotąd możliwości wejścia na rynki Ameryki Południowej wskutek istniejących w tych krajach ograniczeń dewizowych. Jednakże szereg eksportujących fabryk chemicznych posiada konkretne możliwości zbytu, to też okazja transakcyjnej kompensacji została przez zebranych eksporterów przyjęta z zainteresowaniem. Sprawa organizacji transakcyjnej wymiennych za kawę i kakao nie jest jeszcze zakończona, niemniej w najbliższym już czasie można będzie przystąpić do konkretnej współpracy handlowej.

Ś. P. PROF. J. J. BOGUSKI

Dn. 18 kwietnia r. b. zmarł po dłuższej chorobie nestor chemików polskich, ś. p. Prof. Józef Jerzy Boguski.

Urodzony dn. 7 września 1853 w Warszawie, tutaj też ukończył szkoły średnie i wyższe. Pierwszą pracę naukową o ketonie dwubromobenzylowym ogłosił w r. 1876. Naukowa, pedagogiczna, społeczna i artystyczna działalność Zmarłego jest zbyt dobrze wiadoma, aby ją tutaj omawiać. Natomiast Jego działalność przemysłowa nie była może dostatecznie znana i oceniona. Tymczasem ś. p. Prof. Boguski był pierwszym w kraju wytwórcą azotynu sodowego w skali technicznej. W dziewięćdziesiątych latach ubiegłego stulecia założył On w Warszawie fabrykę chemiczną, która obok azotynu sodowego produkowała minę, gęjtę i inne związki ołowiu. Doświadczenia w przemysłowej pracy z azotynem przybrały też formę przyczynków naukowych, ogłoszonych w rozprawach Akademii Umiejętności.

W tym też okresie Prof. Boguski otrzymuje na drodze elektrolitycznej bronz aluminjowy, sprzedając swoje patenty w Anglii. Opracowuje techniczną metodę wyzyskiwania związków galmanowych, drogą ługowania ich 20%owym wodnym roztworem amonjaku.

Podczas wojny i po wojnie ś. p. Prof. Boguski skonstruował kompresory do technicznego skraplania większych ilości chloru, wypracował elektrolityczny sposób odmiędziania dział, zastosował krajowe oleje mineralne do napędzania kompresorów działowych, wykonał badania nad oznaczeniem grafitu w prochach bezdymnych i wiele innych jeszcze prac o znaczeniu technicznym.

Chemia polska poniosła dotkliwą stratę przez śmierć wybitnego działacza na polu chemii czystej i stosowanej.

Z BIEŻĄCEJ DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

W okresie od 15 do 30 kwietnia r. b. Związek Przemysłu Chemicznego zajmował się w szczególności następującymi zagadnieniami:

W sprawach traktatowych:

zgrupował materiały w związku z traktatami polsko-francuskim i polsko-czechosłowackim.

W sprawach kolejowych:

wziął udział dn. 24 kwietnia r. b. w obradach konferencji w sprawie ukształtowania taryf kolejowych dla przemysłu tłuszczowego,

wziął udział dn. 11 kwietnia r. b. w obradach komisji specjalnej, zwołanej celem dostosowania taryf kolejowych do zmienionych warunków ekonomicznych. Przedstawiciel Związku referował wnioski eksportowe w sprawie kwasu siarkowego, obuwia gumowego, produktów destylacji węgla, węgla drzewnego, litoponu, ceraty, nawozów sztucznych, węglanu amonu, salmjaku, siarczanu miedzi, kleju i mąki kostnej,

wystąpił do Min. Komunikacji z wnioskiem o obniżenie kosztów przewozu kości surowych,

wystąpił z szeregiem wniosków w związku z wymówieniem taryfy związkowej polsko-ruński. Związek zażądał obniżenia kosztów przewozu ceraty, obuwia gumowego, produktów destylacji węgla, jedwabiu sztucznego, nawozów sztucznych, kwasu siarkowego, karbidu, chlorku wapna, bieli cynkowej, litoponu, salmjaku i węglanu amonu.

W sprawach kompensacyjnych:

zajmował się organizacją handlu wymiennego wzamian za import kawy i kakao do Polski, oraz badał zagadnienie kompensacji nasion egzotycznych.

ZJAZD CHEMIKÓW POLSKICH

Na cele III Zjazdu Chemików Polskich, który odbędzie się we Lwowie, obok ofiar, ogłoszonych już w poprzednich numerach „Wiadomości”, wpłynęły następujące dalsze sumy:

Sp. Akc. Schicht — Lever	zł. 1,000
Etablissements Kuhlmann (Paryż)	„ 300
Dom Agent. „Barwanil”	„ 300
Pabjanicka Sp. Akc. Przem. Chemicznego	„ 300
Sp. Akc. „Nitrat”	„ 200
Sp. Akc. „Strem”	„ 200
Zakł. Chem. „Winnica” (uzup. do 300 zł.)	„ 100
B. Fulde i Ska	„ 100
Dr. Józef Landau	„ 100
Oddział Łódzki Polsk. Tow. Chem.	„ 100
J. R. Geigy (Bazylea)	„ 100
S-té pour l'Industrie Chimique (Bazylea)	„ 100
Chemische Fabrik vorm. Sandoz	„ 100
Polsko-Belg. Zakł. Chem. w Toruniu	„ 100
Sp. Akc. Stomil, Poznań	„ 100
Fabr. Farb Zawodzie, Częstochowa	„ 100
Sp. Akc. Kijewski, Scholtze i Ska	„ 50

KRONIKA

Na tle ogólnej sytuacji politycznej, znajdującej swój odpowiednik w sprawach gospodarczych—wyłoniły się ostatnio w niektórych krajach tendencje zastąpienia towarów niemieckich produktami innych dostawców. W związku z powyższym, zarysowują się pewne nowe perspektywy eksportowe dla polskiego przemysłu chemicznego. Pomimo ostrej konkurencji, jaką niewątpliwie napotka towar polski, nasuwające się możliwości powinny być w całej pełni wykorzystane; z tych względów Sekcja Eksportowa Związku prowadzi badania poszczególnych rynków, na których uwidoczniły się wspomniane tendencje.

Należy wyteżyc wszystkie siły w kierunku zwiększenia tym sposobem zbytu polskich produktów.

Dn. 20 kwietnia r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego. Na posiedzeniu tem Zarząd przyjął do wiadomości sprawozdanie Dyrekcji z działalności za ubiegły okres miesięczny i zdecydował przyjęcie przez Związek prowadzenia polskiego centrum dokumentacji chemicznej w zakresie przemysłowym—w ramach międzynarodowej organizacji chemicznej. Sprawie tej poświęcimy wkrótce obszerniejszy artykuł.

Związek Przemysłu Chemicznego zakończył prace nad zbieraniem materiałów do słownika biograficznego, redagowanego przez Polską Akademię Umiejętności. Jak wiadomo, słownik ten obejmować ma dane biograficzne o wszystkich wybitnych zmarłych działaczach polskich na jakimkolwiek polu twórczości i pracy. Związek Przemysłu Chemicznego przygotował spis chemików-praktyków polskich, działających w XIX i XX wieku, złożył właściwe materiały do Akademii i otrzymał od niej podziękowanie.

Min. Komunikacji ogłosiło taryfę związkową polsko-rumuńsko-bułgarską, która przewiduje zniżki przewozowe w wymianie handlowej między Polską i Bułgarią. W zakresie produktów chemicznych uwzględnione zostały narazie farby i biel cynkowa, gdyż rynek bułgarski nie stanowił dotąd szerszego zainteresowania produkcji chemicznej. Ponieważ istnieją możliwości rozszerzenia tej taryfy, przeto Związek prosi fabryki związkowe o nadsyłanie postulatów w tej sprawie.

Tow. Przemysłowo-Handlowe „Polkwarc” Sp. z ogr. odp., Katowice, Rynek 11, donosi nam, że przystąpiło do eksploatacji i sprzedazy krajowego kwarcytu i zaprawy kwarcytowej. Jak wynika z przedstawionych nam badań i opinii odbiorców, polski kwarcyt w formie mączki, ziaren i zaprawy — charakteryzuje się wysoką gatunkowością i mógłby zapewne całkowicie zastąpić kwarcyt, importowany dotychczas masowo z zagranicy.

Doroczne Targi Międzynarodowe w Poznaniu odbywają się w okresie od 30 kwietnia do 7 maja r. b. Targi tegoroczne mają dla przemy-

ślu polskiego szczególne znaczenie z uwagi na znane przemiany w handlu zagranicznym, oraz z powodu oficjalnego wzięcia udziału w Targach Holandji, kolonij francuskich oraz Hiszpanji i Czechosłowacji.

Instytut Naukowej Organizacji urządza w okresie od 1-go do 10-go maja r. b. cykl wykładów o organizacji gospodarki materiałowej.

Informacyj udziela i zapisy przyjmuje Instytut Nauk. Org. (Warszawa, Mokotowska 51/53).

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 22 z dn. 31 marca r. b. ukażało się pod poz. 188 Rozporządzenie z dn. 24 marca 1933 r. o uldze celnej na fosforan trójsodowy.

Stosownie do przepisów tego Rozporządzenia, fosforan trójsodowy (poz. 108, p. 10) korzysta za pozw. Min. Skarbu z ulgowego cła, wynoszącego 30% stawki autonomicznej.

W Dz. Ust. Nr. 27 z dn. 19 kwietnia r. b. ukażały się pod poz. 227, 228, 229 — trzy doniosłe Ustawy z dn. 22 marca 1933 z dziedziny ustawodawstwa pracy. Wprowadzają one daleko idące zmiany w przepisach, dotyczących czasu pracy, urlopów i ubezpieczenia pracowników umysłowych.

Omówienie tych Ustaw znajdzie wyraz w specjalnych okólnikach.

W Dz. Ust. Nr. 28 z dn. 25 kwietnia r. b. ukażała się pod poz. 234 Ustawa z dn. 24 marca 1933 o nadzorze nad zbiornikami pod ciśnieniem.

Ustawa zawiera ogólne przepisy o zbiornikach pod ciśnieniem z wyłączeniem kotłów parowych, pozostawiając kompetentnym Ministrom opublikowanie szczegółowych przepisów wykonawczych.

Z dniem 1 maja 1933 r., na zasadzie Rozporządzenia wykonawczego do Ustawy o opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. Nr. 99 poz. 842 z 1932 roku), wprowadzającego nowe urzędowe blankiety wekslowe — mogą być używane wyłącznie blankiety nowego wzoru.

Blankiety wekslowe dawnego typu powinny być zamienione na nowe w ciągu miesiąca kwietnia w Urzędach Opłat Stemplowych, lub w Urzędach Skarbowych.

Użycie niewłaściwych blankietów po dniu 1 maja r. b. będzie równoznaczne z nieuiszczeniem opłaty od weksla i pociągnie za sobą karę w wysokości 25-krotnej wartości należnej opłaty stemplowej.

W Dz. Urz. Min. Skarbu Nr. 9 z dn. 31 marca r. b. ukazał się pod poz. 86 Okólnik Min. Skarbu, w sprawie opodatkowania tantjem specjalnym podatkiem.

Ponieważ okólnik ten zdaje się wyjaśniać pojęcie tantjemy w sposób, niezgodny z brzmieniem Ustawy i orzecznictwem Najw. Tryb. Admin. — przeto Centralny Związek Przemysłu Polskiego przedstawił Panu Ministrowi Skarbu memoriał, zmierzający do właściwego określenia pojęcia tantjemy.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW
PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	450 zł.	Mączka kostna odlejana 30% P ₂ O ₅	15 zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	170 "	" rogowa 13/14% N ₂	— "
" czysty 99%	300 "	Naftalin surowy prasowany	28,00 "
* Amoniak skroplony za 1 kg NH ₃	1,80 "	" czysty w luskach	52,50 "
* Azotniak mielony za 1 kg % N ₂	1,54 "	Octan sodu	120 "
* " granulowany za 1 kg % N ₂	1,69 "	" olowiu	215 "
Azotan amonu	100 "	Oleina zwierzęca destylat	190 "
Azotyn sodowy	120 "	" saponifikat	180 "
Benzol handlowy 90%	80 "	Oleum 20%	19,24 "
czysty	92 "	Olej lniany	132 "
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50 "	* Potaż kalcynowany 90/95%	120 "
* Boraks	110—125 "	* Potaż żrący topiony 88/92%	140 "
Chlorek cynku 50° Bé	40 "	Pirydyna czysta dla celów analitycznych	9,75 "
Chlorek wapna bielący	330,6 "	za 1 kg	17,50 "
Chlorek wapnia (CaCl ₂)	20—22 "	Smola preparowana	130 "
Chloroform czysty	800 "	Saletra potasowa	65 "
" "pro narcosi"	1,800 "	* Saletra sodowa przem. zwyczajna	90 "
Eter siarkowy	390 "	* Saletra sodowa przem. raz rafinowana	100 "
Fenol czysty	265 "	Saletra sodowa podwójnie rafinowana	29,65 "
Formalina 40%	270 "	Siarczan amonu	110—125 "
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	225 "	* Siarczek miedzi	60 "
" techniczna 85/88%	170 "	* Siarczek sodu 60/62%	25 "
* Karbid granulowany	75 "	Soda amonjakalna	60 "
Karbolinum	29,75 "	" kaustyczna	7,00 "
Klej kostny	205 "	Sól glauberska krystaliczna	150 "
Klej skórny	220 "	Stearyna	10,72 "
Krezol	128 "	Superfosfat 16% par. Warszawa	105 "
Kwas azotowy tech. czysty za 100% HNO ₃	93 "	Toluol czysty	60 "
Kwas mrówkowy 85%	241 "	Woda amonjakalna chem. czysta zaw.	400 "
Kwas siarkowy 60° Bé	6,00 "	25% NH ₃	
" solny 19°/21° Bé	12,25 "	Żelatyna techn.	
" octowy techn. 30%	100 "		

Ceny powyższe są cenami hurtowymi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

KOMUNIKACJA LOTNICZA ZAPEWNIĄ MAKSIMUM WYGODY,
OSZCZĘDNOŚCI CZASU I BEZPIECZENSTWA

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne: „PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BO RUTA Sp. Akc.“, Zgierz, tel. Łódź 121-01; Warszawa, Bednar- ska 2, tel. 659-99. „WOLA KRZYSZTOPORSKA“ Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165. ZAKŁADY CHEMICZNE W WIN- NICY, S. A. Henryków pod War- szawą. Tel. II podm. Henryków 5. Biuro sprzedaży: H. Weiss i S-ka. Łódź, Piotrkowska 80, tel. 186-12.	Gliceryna farmaceutyczna i technicz- na: Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30. Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LE- VER“ Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99. Gumowe artykuły techniczne: Sp. Akc. „WOLBROM“, Warsza- wa, Wierzbowa 9, tel. 760-80. Jedwab sztuczny: Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FA- BRYKA SZTUCZNEGO JEDWA- BIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39. FABRYKA PRZĘDZY I TKANIN SZTUCZNYCH „CHODAKÓW“, Sp. Akc., poczta Sochaczew. Tel. Sochaczew 81. Karbid: Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94. Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.	Oleina zwierzęca: Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30. Ślodka i włosie wiskozowe: Sp. Akc. TOMASZOWSKA FA- BRYKA SZTUCZNEGO JEDWA- BIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39. Smola pierwszorzędowa: Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk. Soda amonjakalna, krystaliczna i kau- styczna: ZAKŁADY SOLVAY W POL- SCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24. Soda kaustyczna. Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94. Sól glauberska krystaliczna: „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 8-75-39. Stearyna: Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30. Żelazokrzem 45% i 75%: Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.
Chlorek wapna bielący. Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.		
Chlorek wapnia (CaCl₂): „ZAKŁADY SOLVAY W POL- SCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.		
Farmaceutyczne przetwory: Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“, Warszawa, Daniłowiczow- ska 16, tel. Centrala-Spiess. „FR. KARPINSKI SPÓŁKA AK- CYJNA“, Warszawa, Wolność 9, tel. 11-06-00.	Klej kostny i skórny: Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30. Kwaśny węgiel sodowy (bikarbonat): „ZAKŁADY SOLVAY W POL- SCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.	

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego“ bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej—Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI

Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11